

CD KLASSIEK

Piano in de bossen
Johannes Brahms

Deze cd met werk van Brahms werd opgenomen in Jekaterinenburg, de vierde grootste stad van Rusland. Dat deze stad aan de poort naar Azië Europees wil zijn, is wellicht een bijbedoeling van deze opname, want het filharmonisch orkest van de Oeral is een bekend gezelschap. Menige topsolist(e) trad er al mee op, van Emil Gilels en David Oistrakh over Natalia Gutman, Gidon Kremer en Mstislav Rostropovitch tot Vadim Repin en nu ook Boris Berezovsky.

Laatstgenoemde is een begenadigd pianist, virtuoos en krachtig, maar tegelijk ook teder en attent. Een formidabele artiest die werkelijk de moderne belichaming van de Russische school mag worden genoemd. Al die kwaliteiten komen samen in deze knappe opname.

Het klavierconcert kende zijn hoogtepunt in de roemrijke periode van de overgang van de achttiende naar de negentiende eeuw. Dat de Franse componisten halfweg de negentiende eeuw het genre links lieten liggen, was wellicht voor Brahms

niet zo belangrijk, maar hij was gebelgd en geprikkeld door het feit dat 'modernisten' als Wagner en Bruckner niets moesten hebben van het pianoconcert.

De grote romanticus Johannes Brahms (1833-1897), steeds klaar om op te komen voor 'verloren zaken', componeerde zelf uiteindelijk slechts twee klavierconcerto's. Het eerste was klaar in 1859, het tweede volgde goed twintig jaar later. Het laatste ging in 1881 in Boedapest in première en het is met zijn vijftig minuten veel eerder een symfonie waarin de piano de hoofdrol kreeg.

Het werk werd uitgevoerd door de allergrootste pianisten. Het tekstboekje bij deze cd zegt het treffend: „De melancholische ernst van het doffe licht, de eendeloze, godverlaten verten uit de schilderijen van Caspar David Friedrich, komen tot leven in de muziek van Brahms.” Helemaal aan het begin is er gedempt hoorngeschal: het bos ontwaakt en meteen ook onze herinnering aan het bos met zijn geheimen. Acht eenvoudige noten, waaruit Brahms het hele concert doet ontstaan. (JC)

Johannes Brahms, *Pianoconcert, variaties op een thema van Paganini en drie Hongaarse dansen*, door Boris Berezovsky (piano) en het Filharmonisch Orkest van de Oeral onder leiding van Dmitri Liss, Mirare (distributie harmonia mundi), MIR132, 25 euro.

CD KLASSIEK

Heilige naam
C. P. E. Bach

Stel dat Haydn en Mozart nooit waren geboren, of door omstandigheden nooit een muzikale opvoeding kregen. Welke componist zouden we dan associëren met de achttiende eeuw? Wel, er leefde toen een grote meester die een schitterend oeuvre vol heerlijke concertmuziek naliet. Zijn naam was Bach. Niet de Bach die vandaag de erelijsten van de muziek aanvoert, maar zijn op een na oudste zoon, Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788).

C. P. E. werkte lang aan het hof van Frederik II en introduceerde zijn oude vader bij de vorst.

In 1753 publiceerde hij het belangrijkste muziektheoretische werk van de achttiende eeuw, het leerboek van Beethoven. In 1768 kreeg hij de job van cantor in Hamburg met als taak de kerkmuziek in de havenstad te organiseren, wat hij combineerde met concerten voor de burgerij.

Het orkestwerk op deze cd ontstond vooral in de laatste periode van de carrière van C. P. E. Bach. Deze bij uitstek wereldse muziek doet meer aan Mozart of Haydn denken dan aan zijn vader Johann Sebastian Bach. Soms hoor je zelfs Beethoven naderen. Toen C. P. E. Bach in 1788 overleed, schreven de kranten dat diens naam voor eeuwig heilig zou zijn. Helaas, hij werd ingehaald door zijn vader. (EDS)

Carl Philipp Emanuel Bach, *Symphonies*, door het Orchestra of the Age of Enlightenment onder leiding van Rebecca Miller, Signum, SIGCD395, 22,50 euro.

BOEK ACTUALITEIT

De ziel van Europa
Pels & Van Rossem

Het Europese project verkeert in crisis. Van de stichters van wat vandaag de Europese Unie heet, leeft de gedachte voort dat Europa slechts kan bestaan als het een ziel heeft. Geen Europa zonder overtuigde Europeanen. En het vreemde, vaak vergeten feit is dat er de voorbije jaren wel degelijk een Europe-

se cultuur is gegroeid. Meer dan ooit reizen mensen, zelfs voor een weekend op citytrip, naar andere Europese landen, voetballiefhebbers volgen gepassioneerd buitenlandse competities en studenten lopen stage aan universiteiten en hogescholen elders.

De Nederlandse socioloog en schrijver Dick Pels publiceert een klassiek essay over het Europese project vol behartigenswaardige gedachten. Hij geeft een nieuwe impuls aan de Europese idee. Zijn aanzet tot een oplossing probeert Europese kernwaarden zoals vrijheid, democratie, gelijkheid en diversiteit nieuw leven in te blazen door de populistische kaping ervan ernstig te nemen en kritisch te verwerken. Europa heeft wel degelijk een ziel en de rijkdom van de Europese cultuur kan een hefboom zijn om de spoken van het europessimisme te verdrijven.

Een ander Nederlands boek over Europa is van de hand van

Maarten van Rossem, een hoogleraar uit Utrecht die ook bij ons door zijn mediaoptredens en zaalshows uitgroeide tot een bekende historicus. In geen honderd bladzijden doet hij de geschiedenis van het Europese project uit de doeken evenals de voordelen van de unie. Als Amerikaan weet hij het: in deze wereld zijn er geen aangenaamere dan de West-Europese. (EDS)

Dick Pels, *Van welk Europa houden wij?*, Cossee Essay, Amsterdam, 2015, 154 blz., 16,90 euro, ISBN 978 90 5936 542 1 • Maarten van Rossem, *Europa volgens Maarten van Rossem*, Nieuw Amsterdam, Amsterdam, 2014, 128 blz., 12,95 euro, ISBN 978 90 4681 286 0.

BOEK SPIRITUALITEIT

Vasten in het nieuw
Leever & Otten

Het vasten is opnieuw 'in'. Veertig dagen lang geen wijn drinken of televisie kijken, niet op Facebook zitten, tijd inruimen voor bezinning en overdenking, afzien van vlees en vegetarisch eten... Tijdens het

vasten kiezen mensen ervoor een tijdje af te zien van dingen die het leven aangenaam kunnen maken. Dat klinkt als een straf, maar blijkbaar levert het ook iets op.

Het vasten is aan een revival bezig, zo stellen de Nederlandse schrijfster Olga Leever en dominee Idelle Otten vast. Ze geven praktische tips en handreikingen aan mensen die willen vasten. Dit boek is ook een ontmoeting met personen die vertellen over hun motivatie om te vasten vanuit diverse achtergronden.

Dat andere religies ook vastenpraktijken in ere houden, wisten we. Daarnaast kiezen steeds meer niet-gelovigen voor een periode van minderen. De auteurs focussen ook op het seculiere vasten. De vreemdste vorm lijkt ons stellen die veertig dagen lang

afstand nemen van elkaar, om ruimte voor bezinning en nieuwe ervaringen te scheppen.

Bij onze noorderburen bestaat nu zelfs de job van 'vastencoach'. Mensen willen bewuster leven en laten zich daarin begeleiden. Een stap achteruit is immers niet eenvoudig. Wordt een oude traditie weer levend, wie weet zelf trendy? (EDS)

Olga Leever & Idelle Otten, *Vasten. De kunst van geven en loslaten*, Spirito, Baarn, 2015, 152 blz., 18,95 euro, ISBN 978 94 6250 005 1.

BOEK GELOOF

Een gids volgen
Marleen Van Hove

In *Naar de kleine dingen van het Leven* laat Marleen Van Hove de lezer kennismaken met de innerlijke weg, die ze bewandelt in het gezelschap van wijsheden van spirituele figuren en mystici.

De schrijfster meende haar spirituele weg voltooid te hebben via hedendaagse (zen)meditatieleeraars als Ton Lathouwers en Jef Boeckmans. Na het lezen van een fragment over „de donkere nacht” van Johannes van het Kruis voelt Van Hove echter een sterke aantrekkingskracht uitgaan van het spirituele leven van de karmelieten. Ze gaat op zoek

naar meer en verdiept zich in de voordrachten van pater Guido Stinissen.

Als ze contact wil zoeken met de karmeliet, verneemt ze echter dat hij overleden is. Guido's broer Wilfried echter, eveneens karmeliet en residerend in Zweden, blijkt ook begeistert te zijn door Johannes van het Kruis. Marleen Van Hove spoort hem op. Het blijkt het begin van een intense vriendschap die groeit dankzij de jarenlange correspondentie en een handvol kostbare ontmoetingen. Wilfried Stinissen en Marleen Van Hove worden zielsverwanten. „Wilfried was gegroeid van een spirituele leraar naar een spirituele vriend en in zekere zin, gezien ook het leeftijdsverschil, zelfs een spirituele vader”, schrijft Van Hove.

Een voorname les die de priester haar meegeeft, is je op te trekken aan de kleine dingen van het leven. In zijn boek *De nacht zal lichten als de dag* over Jan van het Kruis beschrijft Stinissen dat zelfs in de dichtste duisternis het licht sterker dan elders aanwezig is. Marleen Van Hove ervaart gaandeweg dat het innerlijke pad slechts een weg naar buiten vindt, als het eerst van buiten naar binnen is gegaan.

Wilfried Stinissen overleed op 30 november 2013. Zijn mooiste les is loslaten en aanvaarden, vertrouwen dat God weet wat goed voor je is en je overgeven aan de overgang van 'ik leef' naar 'Christus leeft in mij', ook al gaat die weg vaak gepaard met stilte, vervreemding en zelfs eenzaamheid.

Het kleine boek leest niet enkel als een eerbetoon aan of een kennismaking met Stinissen. De auteur toont aan dat de inzichten vandaag actueel zijn en dat wie op zoek is naar werkelijke vervulling en meditatie wil leven, in Stinissens nalatenschap een spirituele gids zal vinden. (MC)

Marleen Van Hove, *Naar de kleine dingen van het leven. Met Wilfried Stinissen als spirituele gids*, Carmelitana, Gent, 2014, 153 blz., 16,95 euro, ISBN 978 90 7667 193 2.